

22ste Vlaamse Olympiade Latijn en Grieks
ingericht door de vzw Certaminacomité
Schooljaar 2014 – 2015
<http://www.certamina.be>

Cicerowedstrijd 2014-2015, eerste ronde

Ongeziene tekst: De Senectute, V. 13-14

In zijn nadagen trok Cicero zich terug op zijn landgoed in Tusculum en schreef er vooral filosofische traktaten. Onderstaand fragment komt uit 'De Senectute' (44 v.C.), een tekst waarin Cicero, op dat moment 62 jaar oud, reflecteert over de ouderdom. Het traktaat is de neerslag van een fictief gesprek in 150 v.C. tussen de roemruchte oude Cato (234-149), een van de belangrijkste politici en zedenprekers in het toenmalige Rome, en twee veelbelovende jonge politici, Laelius en Scipio. Ze spreken over de kwalen die de oude dag met zich meebrengt, maar vooral ook over de deugden.

Hun gesprek is nog niet zo lang bezig wanneer Cato wil aantonen dat je gelukkig kan zijn op je oude dag. Hij geeft daarom enkele historische voorbeelden. Eerst prijst hij uitvoerig Quintus Maximus (ca. 275-203), een Romeinse veldheer die op het einde van zijn leven nog successen boekte tegen Hannibal in de Tweede Punische Oorlog. Hoe Cato's betoog verdergaat, lees je in het volgende fragment.

Quorsum igitur haec tam multa de Maximo? Quia profecto videtis, nefas esse dictu miseram fuisse talem senectutem. Nec tamen omnes possunt esse Scipiones aut Maximi, ut urbium expugnationes, ut pedestres navalesve pugnas, ut bella a se gesta, ut triumphos recordentur; est etiam quiete et pure atque eleganter actae aetatis placida ac lenis senectus, qualem accepimus Platonis, qui uno et octogesimo anno scribens est mortuus; qualem Isocratis, qui eum librum, qui Panathenaicus inscribitur, quarto nonagesimo anno scripsisse se dicit, vixitque quinquennium postea; cuius magister Leontinus Gorgias centum et septem complevit annos, neque umquam in suo studio atque opere cessavit. Qui, cum ex eo quaereretur, cur tam diu vellet esse in vita, 'Nihil habeo,' inquit, 'quod accusem senectutem.' Praeclarum responsum et docto homine dignum! Sua enim vitia insipientes et suam culpam in senectutem conferunt, quod non faciebat is, cuius modo mentionem feci, Ennius:

*'sicuti fortis equus, spatio qui saepe supremo
vicit Olympia, nunc senio confectus quiescit' -*

Equi fortis et victoris senectuti comparat suam. Quem quidem probe meminisse potestis; anno enim undevicesimo post eius mortem hi consules, T. Flamininus et M'. Acilius, facti sunt; ille autem Caepione et Philippo iterum consulibus mortuus est, cum ego quinque et sexaginta annos natus legem Voconiam magna voce et bonis lateribus suasi. Sed annos septuaginta natus, tot enim vixit Ennius, ita ferebat duo quae maxima putantur onera, paupertatem et senectutem, ut eis paene delectari videretur.

Teksthulp

- r. 1 **Quorsum:** 'waarheen?', 'met welke bedoeling?'
- r. 2 **Scipiones:** de Romeinse familie Scipio bracht vele belangrijke politici en veldheren voort, onder wie Cato's gesprekspartner in deze tekst, Publius Cornelius Scipio Aemilianus Africanus.
Scipiones aut Maximi: De meervoudsvormen van de twee namen zijn in het Latijn heel normaal, maar in het Nederlands past beter 'een Scipio of een Maximus'.
- r. 4 **recordari:** + acc, 'herinneringen ophalen aan, zich iets weer voor de geest halen'
aetatem agere: 'een leven doorbrengen, leiden'
quiete... actae aetatis: mogelijke vertaling van genitief *actae aetatis*: 'na een leven dat ... is doorgebracht', maar zoek gerust een vlottere vertaling.
- r. 6 **Isocrates:** Grieks redenaar (436-338 v.C.)
inscribere: 'een titel geven', pass.: 'een titel krijgen'
- r. 8 **Gorgias van Leontini:** Grieks redenaar (480-376 v.C.)
neque umquam: 'en nooit, zonder ooit'
- r. 9 **Nihil habere** quod + conj : 'geen reden hebben om...'
- r. 11 **conferre:** in + acc: 'toeschrijven aan, wijten aan'
- r. 12 **Modo :** 'zopas'
mentionem facere + gen: 'melding maken van, vermelden'
Ennius: beroemde Romeinse dichter (239-169 v.C.). Van zijn nationaal epos *Annales*, waaruit het citaat komt, zijn maar enkele honderden verzen overgeleverd, vaak dankzij mensen als Cicero die Ennius terloops citeren.
- r. 13 **sicuti** = sicut
spatium: hier: een ronde bij een race.
- r. 14 **Senium:** 'lastige oude dag'
Olympia: onz. mv.
- r. 15 **victoris:** gebruikt als adj.
suam: onderverzwegen *senectutem*
Quem (quidem) = et eum = Ennium
- r. 17 **ille** = Ennius
- r. 18 **legem:** hoort bij *suadere*
Wet van Voconius: een wet die het vrouwen onmogelijk maakte om hoge bedragen te erven.
bonis lateribus : uit volle borst
- r. 19 **ita... ut:** 'op zo'n manier dat...'
duo : slaat op *onera* en wordt verklaard in de betreffende bijzin